

Előfizetési díj:

Vidékre, postán:
vagyhelyben, házhoz hordva:
Negyedévre . . . 1 frt. 50 kr.
Félévre . . . 3 " — "
Egész évre . . . 5 " — "
Megjelenik e lap hetenként
egyszer, Szombaton.Előfizetési pénzek el-
fogadtnak Gallia Fülöp
könyvkereskedésében Kec-
skeméten.

KECSKEMÉTI LAPOK.

Ismeretterjesztő hetilap.

Hirdetési díjak:

5 hasábos petit sor, egyszeri
hirdetésnél 5 kr.; — többszöri
vagy terjedelmes hirdetések-
nél árleengedés adatik.A nyilttérben való közle-
mény 3 hasábos soráért 10 kr.
számíttatik.Hirdetések elfogadtnak Gal-
lia Fülöp könyvkereskedésében
Kecskeméten. — Hirdetések ezen-
kívül fölvetnek még M. Zeisler
hirdetési irodájában. (Pest, Király-
útcza 60. sz.)

A három város kertészete és gyümölcsstermelése.

(Folytatás.)

Egész máskint Nagy-Kőrösön; itt az anyagi érdek, a kiszámított üzlet fejt ki fokozatosan a kert- és gyümölcsipart világkereskedelmi fontosságra.

Északi Európa nagyobb városai azon piacok, hová rendezett ügynöki közbenjárással legnagyobb mérvben nyers uborka (1869-dik évben 31,677 mázsa), azután spanyolmeleg (csaknem hasonmennyiségben), szilva és egyéb nyári gyümölcs, azután szőlő, s mindezeknél nagyobb mérvben a téli gyümölcs 1639 mázsa, és mesés mennyiségű uborkamag szállítatik vasúton, és azontúl tetemes mennyiségű a vidékre szekereken. A spanyolmeleg mellett, — melynek mintegy 4 font tartalmú kosara 3 frton fizettetik — Kecskemét példájára most a kajszibarack termelésnek tulajdonit fontosságot.

A várost körül övedző szőlőkertek adnak tért a gyümölcsiparnak is, hol a homoktalaj minőségéhez képest történik a gyümölcsfajok tenyésztésre megválasztása, a mint egyik vonalban spanyolmeleg, másikkban téli gyümölcs stb. mutatkozik honosnak.

A 6000 hold homok erdőterületnek 2000 holdnyi üres ligeteinek beerdősítésére a város évenként 200 ezer akáczfát ültet ki, és azonfelül 100 ezer csemétét (ezért 2 frtjával) magánosoknak elad. Az erdősítési

munkálatokat ez időben az alpolgármester vezeti, kísérleteket téve kevesebb sikerrel a makk, jobb eredménnyel a nyírfával, és ajánlatomra, mert a helyzet kedvezőnek mutatkozik, még ez évben kiültetendő egy éves tűlevelűekkel.

Az erdő ültetés 3 láb mélyen megfordított földben történik, azon ügyes berendezéssel, hogy kisebb-nagyobb területek megfordítását elvállalják magánosok azon feltétel alatt, hogy a megfordított és azután beültetett erdőterületeket ők használhatják 3 éven keresztül burgonya alá, ekkint a föld megfordítása ingyen történik, és ingyen kapálásban részesül a fiatal erdő 3 éven keresztül.

Az erdősítésre egy éves akác cseméték használtnak, 1½ hold megfordított földben magvetés után 3—400 ezer csemete neveltetik.

Hiány — egyedül a növendék erdők tisztogatásában szembetűnő azon sajnálatos körülménnyel fogva, hogy a pártviszály, melynek mérges fogai a társadalom fonalain rágódnak, felhasználja viszály ügyeit azt is, hogy az erdők tisztogatását erdőpusztításnak gyanúsítva, feladásokkal és azok következtében elrendelt vizsgálatokkal megakasztja az évszakhoz kötött munkálatokat; a pártviszály oka annak is, hogy a különben szép reményekre jogosított városi mintakert, melyben a fatenyésztés és a tanuló ifjúságnak szakbeli képzése lett volna a feladat, tíz éves fenállása után igen sok

kivánni valót hagy hátra, s bár e részben különös buzgalommal Szarka reform. tanár fáradozik, ott létem ideje alatt is csaknem egyenkint családonként kelle felkeresnem az érdekelteket, hogy kiküldetésemhez képest szakbeli javaslataimmal járulhassak ott, hol a gyakorlati kivitelnél némi hiány mutatkoznék.

Kecskeméten Bakula Márton derék műkertész kezelése alatti nagy kiterjedésű, silány homoktalaju mintakert kifejezést ad azon nagy mérvű kertiparnak, mely a világkereskedésben értékesül. Bakula teremője az alberti példás erdősítésnek, mely a Pestről lefelé utazónál kellemes oázsként üdítő benyomást gyakorol.

A kertipar, erdősítés, mezőgazdaság, oktatástügy s egyéb fontos érdekek Szappanos István városi tanácsnok kezeiben összpontosulnak, s bár mindezen hivatásainak buzgalmánál és szakértelménél fogva megfelelni tud, nem volt képes eddigelé a tanítói kart a földmivelési, kertészeti és fatenyésztési szakoktatásnak megnyerni, de még arra sem, hogy ott mulatásom ideje alatt ez ügyben érintkezhettem volna ezekkel.

Különben is az iparos osztály az, mely a kert és gyümölcsészeti ipart felkarolta; az iparegyesület vett részt több rendbeli hazai és külföldi kiállításokon gyümölcs küldeményeivel, és ezen — az iparegyesület helyiségeiben, épen akkor bevezett tanácskozás után kedves alkalmam volt oly társalgásban részesülni, melynél fogva az egylet e téren

T Á R C Z A.

Most még...

Most még a nap meleg esőket hint a földre,
Mintha szerelmese, menyasszonya volna;
Virágos öltönyét harmat' illatával
Most magán hordja még a mosolygó róna;
Holdvilágos éjen az árnyas lomb között
Jajgat a fülmile, — még el nem költözött.

Az ébredő hajnal szerelmes szellője
Ölelkezik még a viruló virággal,
Elpirul esőkjától az illatos rózsa,
S lehajtja szép fejét édes mosolygással,
Titkos érzelmitől szeplőtlen kelyhébe,
Reszkető köny tolu harmatgyöngy képébe.

Szeszélyes játékát ezüst köntösében
Vidáman űzi még a puszták tündére,
Csalogatásával, csalfa játékkal
Csapodár kedvében véget még nem ére;
Megjelen... majd ismét eloszlik mint pára,
Merengő bús lelkiünk néma fájdalomára.

Ah, de nem sokára majd az ősz betoppan,
A szent természetnek e komor lovagja,
S korbáccsal kezében, kaján irigységéből,
A nyugalmas csendet s békét felzaklatja,
Haldokolni fog majd minden a mi éledt:
Bántja őt a lélet, bántja őt az élet!

Akkor én is — érzem — áldozatja leszek,
Összezúzza lelkem szenvedő bilincsét,
Itt hagyom nem izelt gyönyörét a földnek,
Itt hagyom az élet minden földi kincsét.
Kérlek isten: a mily küzdelmes volt életem,
Legyen oly nyugodt a sirban pihenésem!

Gyula.

Napló töredékek.

Kirándulás a Duna forrásához.

A szép tavasz gazdag bájaival ékítve köszöntött be az 1868-ik év harmadik hónapja Zürichben. A külvárosok újabb izléssel épült pompás házait és palotáit gyönyörű kertek veszik körül, melyek lombosodó ligetei közül tarka virágágyak illatos féső bimbóikat engedik láttatni. Az épületek déli részét körte, barack s a nagylevelű fígefák árnyas galyaik lepik el, melyek közül a felfutó rózsa sokszínű szirmai kandikálnak elő, s lehelik kedves illataikat. A tóparti hegyek fenyvesei örökzöld lombjai közt gyenge sárga újítások mutatják a teljes életet, elvességet. A tó sima tükrén egymást érik az apró esonakok; a benülők arcaira kiült a belső öröm; az új életre ébredt természetnek örvend minden; az erdők zengő lakosai is vigan füttyörészve jelentik az új életet. — A téli napok által szobába szorított nép szükeli a szállást, — szabadba vágyik; kirándulásokat terveznek mindenfelé, hogy az ellenállhatlan benső vágynak kielégítést szerezzenek. — A magyar egylet olvasóköreben is csoportokat alkotva tanácskoznak a négy folyamú hon fiai. Halljuk emlegettetni a Rigit, Pilátust, a vierwaldstätti tavat, az Uetli hegyet, s e tervezetek közé én is oda kocszáztattam a Duna forrásához leendő kirándulást. Az

eszmé magamnak igen tetszett: a többiek sem voltak egészen idegenek tőle, csakhogy mégis a távoltság nagysága miatt annak kivitele az ő részökről határozottan el nem döntetett. Végre a többszörös értekezés, s a Feketeerdő és a Höhlenthal leírásokból ismert szépségeinek lelkes dicsőítése, hatot a magyar technicusok közül meghódított s az indulás egy Vasárnapi nap délutánjára márczius 22-ikre határozottatott el.

A várva várt idő elérkezett. S a hét magyar a hon maradtak áldás kívánása közt elindult, hogy egy élvezetben gazdag kirándulást tegyen a rájuk nevezetesen érdekes ősz Duna bőséjéhez, a Feketeerdőbe.

A Rajna-zuhatag legközelebbi állomásáig Dachsenig jegyet váltottunk a gőzkoesira. Az épülő félben levő pompás indóházból kiérve lassú emelkedésben haladt gőzöcsünk a Limmat folyócska felé, melyen keresztül magas oszlopokon nyugovó boltíves köhid vezet. A hidról leérve az átellenes hegy lejtős oldalába metszett úton haladtunk, melynek folyton emelkedő oldalai mindinkább korlátozták a hőkoronás hegyek ragyogó csücsaira való kilátást. A gőz hosszan tartó füttyölése után az Oetlikoni alagút homályában tűnt el a vonat; ez alagút 3200 láb hosszú; innen kiérve megálltunk, majd rövid szünet után folytattuk útunkat Wallisellen felé, hol a Rapperschwil és Uster felől jövő vonal a Schaffhausen-Zürichivel jön össze. A sötét fenyvesekkel sűrűn benőtt meredek hegyoldalak által szükre szorított Töss-völgyön áthaladva, regényes váromlások tűnnek elő az erdős hegyek közül, s pár perc múlva Winterthur állomásánál voltunk. Winterthur a zürichi cantonban Zürich után a legnagyobb és leggazdagabb igen kedves szép város 6500 lakossal; szőlőhegyekkel és sétányokkal van körülveve,

siker munkásságának fonalai tovább fűzésével biztosítékot nyújtott arra nézve, hogy a csalhatatlan számok, melyeket Keeskemétről nyerendek kertiparáról, buzdításul szolgálndnak a kert- és gyümölcs-ipar országos érdekűvé serkentésére.

Keeskeméten is a 4000 hold homokszőlő terület szolgálja a gyümölcs ipart; az ez alkalommal felnézett szőlők közül csak az egy Király László kis gazdát említve meg, ki két holdas szőlőjéről (válogatott fekete kadarka) évenként 100—150 akó bort szűr, és abban levő gyümölcsfái rendes körülmények között 1000 forintot jövedelmeznek.

Legjelentékenyebb a kajszin-baracktenyésztés, a gyümölcs ezen egyetlen faja a sikerült 1867-ik évben 300 ezer forintot jövedelmezett Keeskemétnek, és az azon alkalommal betekintett vasúti kimutatások ugyanazon év július, augusztus és szeptember havi gyümölcs szállítását 80.000 mázsában tüntetik ki.

Kajszin-barack a legjövendőbb gyümölcse lenne Keeskemétnek; de miután a különben egyenlőnek látszó finom homoktalajban nem egyformán sikerül, s csak egy bizonyos vonal (melynek valószínűleg kedvező álréteg jutott az alluvialis formationál) neveli meg a kajszin-barackfát, és tartja fel hosszabb évek során termőképességben. — egyebütt a kőrösi spanyol meggyet kezdik honosítani, legnagyobb részt pedig a jól ismert kecskeméti pogácsaalmán kívül, egyéb téli és nyári gyümölcsök tenyésztetnek, a mint azok disztlésére a talaj és helyzet kínálkozik; s megtekintve a gyümölcsfa ültetvényeket, valónak találtuk azt, hogy a téli gyümölcs, a fák végtelen sokaságánál fogva, fölülhaladja a nyári gyümölcsöt jövedelmezésében.

A homokok erdősítése, a földek mezsgyéinek élőfákali szegélyezése példásan előrehalad. A város részéről évenként 200—400 holddal szaporítatik az erdőállomány, rendszeren 2 láb mélyen megfordított földben történvén az ültetések.

Az iparegyesület kebelében összpontosult kert- és gyümölcsipar habár a népoktatás terén mellőztetik is, lendületét fentartja azon mondott értekezletünkön biztosított berendezéssel, hogy az iparos iskolában rendes tantárgyává felvétele elhatározott, valamint elhatározott az is, hogy felolvasások és előadások tartassanak az iparegyesület helyiségében, és az ott megnyitandó ipar-bazárban állandó kerttermény tárlat is helyt foglaljon, azon édes reményt táplálván az egyesület, hogy hön ápolit ohajtása, hogy t. i. Keeskeméten földmives iskola a város anyagi hozzájárulásával alakíttassék, megtestesüléséhez vezetve lesz.

Ez alkalommal mellőzendőnek nem tartom megemlítését az iparegyesület tagjai által keserűen hangsúlyozott kétféle azon sajnós körülménynek, hogy t. i. 2—3 frt. adóval terhelve vannak holdanként oly magán birtokok, melyeket a tulajdonosok igen örömet 8—10 frton örök áruba bocsájtának, és melyek befásítása Keeskemét határának életkérdése. — Második körülmény az, hogy míg a város — és a nép megfeszített szorgalmával és áldozatával köttetik meg az Izsák határ irányában országszerte ismert kártékony homokterület, az alatt a Jász-ságához tartozó Lajos-mizsei beerdősített homokterület megejtett tagosítással a kisbirtokosoknak kiosztatván, a homok tova terjedésének bástyájaként szolgáló erdő a város által levágatott, és az által Keeskemét város határának másik a legjobb részét is homokár fenyegeti.

Engedje meg kegyelmesen Nagyméltóságod, hogy alázatos jelentésem berekesztése előtt, egy pár igénytelen polgárra kérem fel a magas figyelmét, és azon berendezésre, melynélfogva a három népes város kertiparának világforgalmánál tényezőként szerepelnek.

Keeskeméten t. i. ifj. Csókás Józsefet kerestem fel tanyáján, ott találtam őt faiskolájában foglalkozva két serdülő derék fiával.

Csókás József egyszerű földmivelő (pa-

raszt ember) tökéletes szakismerettel, üzleti tájékozottsággal ellátva, ismeri a hazai és külföldi források becsét, ismeri a legújabb haladásokat, a szó-szoros értelmében, a tudományos és gyakorlati haladások színvonalán áll.

Gyümölcsfaj gyűjteménye rendes alaku példányokban mind valódi nevekkal ellátva, beillenék bármely nyilván intézet gyűjteményének, faiskolája sok ezer nemesített, és százezrekre menő nemesítendő csemetéket tartalmaz.

Egyszerű pórias tanya laka előtt van nagyszerű méhese, mellette üvegháza, disz- és déliebb tartományok növényeivel, mosolyomra megjegyzé: hogy szükséges az gyermekeimnek, ezen kényes növények ápolásával szokják meg a gondosságot. Gyermekeit nem iskoláztatja, hanem ő tanítja mint hivatott gyakorlati tanférfiú azon tudományos előismeretekre és gyakorlati tudományokra, melyek az iparos gazdaságnál nélkülözhetetlenek. Nehány év előtt nejét elvesztette, maga van minden nő nélkül paraszttanyáján, fiaival együtt dolgoznak a művészet terén (Sándor fia 12 éves, kitűnő ojtó), együtt főznek: kenyeret dagasztanak, sőt ruhájukat is maguk mossák, és idejük mindenre kitélik ügyes munkaosztással.

Ezen parasztember ifj. Csókás József 1857. évben a szőlőtenyésztésre kitűzött 6 arany jutalmat „jobb valami mint semmi“ jeligéjű pályaművével elnyervén, győzött a magasabb tudományú számos pályatársai fölött.

A másik egyéniség Précenyi János hasonlóan a földmivelő osztályból Nagy-Kőrösön, felvilágosodott, nyugtalan természetű igen szegény embernek sikerült néhány év előtt 600 frtot felszedegetni, ezzel útra ment, összejárta a külföldet, üzleti összeköttetéseket szervezett: és ennek eredménye a világforgalmi kerttermény és gyümölcs üzlete N.-Kőrös és Keeskemét városának.

A gyümölcs és kerttermény forgalom N.-Kőrös és Keeskeméten a vasúton történik,

rendkívül fejlett iparral bír. Innen egész Dachsenig emelkedett halmos vidéken halad a vasútvonal. Balról Wülflingen állomásnál láthatók Hoch-Wülflingen vár omladécai. Andelfingennél, a kerület székhelyénél értük el a Thur vizét, melyen keresztül 107 lábnyi magasban 460 láb hosszúságú vashíd vezet. Lent a mélységben a Thur vize tombol sziklás szűk medrében. A következő állomást Marthalent elhagyva a vonal szorosan a mélységben hömpölygő Rajna meredek magas sziklapartján halad tovább; a tulsó part a badeni mhséghez tartozik. Dachsennél kiszállottunk, hogy gyalog menjünk az innen már alig negyedóránnyira eső zuhataghoz. A meredek hegyi ösvényen lejutottunk a Rajnához; a túl partról egy csolnokok jött át, s mi helyet foglaltunk a deszkaszalákból összetakolt lengő alkotmányban, melyet révészünk megszokott jártassággal kormányozott keresztül a sebesen rohanó Rajna sima tükörén.

Utitársaim közül még egy sem látta a Rajna nagyszerű esését, de előttem ismeretes volt, miután Zürichbe menetelen előtt három hétig Schaffhausenben laktam, míg a kolera magát Zürichben kidühöngte s az egyetemi előadások elkezdődhettek. A természet e rendkívüli szép játékát naponként meglátogattam, s mindenkor bámulva csudáltam. Kis deák koromban, midőn először közeledtem a Balaton tavához, a róla több ízben olvasott leírások után képzeletemben oly felesigázott szép képeket alkottam, hogy midőn megláttam, levoltam mintegy hűtve; bántott, bosszantott, hogy csak ilyen, s nem olyan, milyennek képzeletem alkotá, — egyszóval elégedetlen voltam. Máskép voltam a Rajna-zuhataggal. Képzelttem magamban előre oly nagyszerűnek, hogy szinte már szemrehányást éreztem magam iránt, hogy ez már még is csak sok lesz; — és az emberi magas képzeletet megszegyenítő a természet valódi igaz

képe; egy fordulattal fellebbent előttem a fátyol, mely mögött képzeletem tárgya fenséges nagyszerűségben tűnt elő. Schaffhaesenből kiindulva két vasútvonal közt vezet az út az esés felé. Az egyik lent a mélyben a Rajna parton vonul; a másik fent a magasban folyton emelkedve halad fel a hegynek, hol a vonatot rendszeren két mozdony vezeti a legközelebbi állomásig Dietikonig; s innen tovább halad a badeni határon Basel felé. Már a város alatt, egyes a mederből kiálló sziklákon keresztül készül a nagy folyó a képzeletet meghaladó halálugráshoz, mit a meredek magas sziklán épült regényes kinézésű Laufen hajdani várkastély alatt meg is tesz oly mesterileg, hogy szavakat lehetetlen találni a nagyszerű benyomás kifejezésére, és csak egy önkénytelenül az ajakról ellebbent sohaj az, mely az érzést kifejezi. Mintegy 10—12 öl magasból esik le a Rajna, mely a hegyektől összeszorítva oly sebesen rohan, hogy folyását szemmel kísérni alig lehet. Esése nem függőleges mindenütt, hanem rézsütös, temérdek kiálló kisebb nagyobb sziklába ütközve, hófehér habbá, tajtékká változva, s felette mint finom liszt felhőt képez a végletekig szerteszagot vizparány. A meder közepén négy nagy, különösen két magas szikla omladék emelkedik ki, melyek magassabbikához csolnokkal ellehet jutni alólról, a folyással szemben haladva s lassanként lopva meg a dühöngő folyót; a sziklára lépesök vezetnek fel, honnan az egész esés minden felől közvetlen közelben szemlélhető. A zuhatagon felül mintegy 40 lépésnyire ívezetes köhídon rohan át a gözkoeci, erről leérve tögtön a várkastély sziklaalapjába fúrt alagútba vész el. A zuhatag másik oldalán egy kis falu van Neuhausen vas- és vaggongyárral. Szinte ezen a parton, de már az esésen alól áll egy régi, keskeny, magas, 3 emeletes vár, jelenleg vendéglő, az u. n.

Schloss Woert, melynek a zuhataggal épen szemközt eső ablakaiba kék, sárga és piros színű üvegek vannak metszve, melyeken keresztül az egész tájk mint felséges álmkép tűnik fel; a kéken nézve különösen szép a színezés, az egész vidék s maga a zuhatag is úgy néz ki, mintha a tájt teli hold világítaná meg.

A szépnék és elragadóknak, a félelmesnek és iszonyúnak felséges képét nyeri az útas, ha a Laufen kastélynál az 1 frk. belépti díjt lefizeti (schweiziek $\frac{1}{2}$ frkot fizetnek) s leboesáttatik az egész meredek hegyoldalt ellepő angolkertbe, melynek egyike szirtoldalát csapdossa már évszázadok óta a dühöngő folyam, oly rettentő lármával, hogy először hallva, az ember azt hiszi, hogy először a sziklagömböt kastélyostól, azután pedig az egész világot fogja felforgatni. A kert egyes, az esés felé levő kiálló szirtjeire kis rondellák vannak építve, s oda kiállva, rettenetes közelben látható leplezetlen pompájában az egész vizesés, és pedig oly közel, hogy a szerteszálló vizparányok összefecskendenek. E felhőként ide s tova lengő vizparányokra ráesvén a napsugarai örökös szivárvány hidalja át a Rajna tejfehérré vált kékes tiszta vizét. — Egy helyen a sziklába rövid görbült alagút van metszve, melyen keresztül haladva önkénytelen visszaretten a látogató a mint a tomboló tömeg közvetlen közelében találja magát. Itt tűnik elő az esés a legnagyobbyszerűségben; szédítő rohanással omol le a nagy víztömeg ezer szint játszva a ráeső napsugaraktól körbiskörül a vizparányokból előállt felhőt lát az útas, s a tomboló elem leirhatlan, menydörgésszerű morájával elnyomja az emberi hangot. Ez csak egy töredéke az érdekes látványnak, de mindenesetre nagyszerű töredék.

Mivel a régi írók a Rajna ezen nagyszerű eséséről sehol említést nem tesznek, úgy vélekednek,

ez időben: pesti, bécsi, prágai, drezdai, berlini, varsói, krakkói és sz.-pétervári ügy-
nők közbenjárásával, ezek szedik össze
naponként éjjel után 2 óraker már a kertter-
ményeket és gyümölcsöt a piacon, ott rak-
ják kosarakba, vászonmal levarják és haj-
nalban már, sőt külön tehervonatokon is,
útnak indítatnak.

A gyümölcsiparnak ez évi fagyokozta
kára az őszibarackfákban mutatkozik leg-
érezhetőbben, ezek különösen az öregebbek
mind kiszáradtak, a csontárok kisebb-na-
gyobb mérvben mind szenvedtek, az almá-
rokban még eddigéle nem mutatkozik hiba;
de szembetűnő itt is, mint az egész ország-
ban általános a fák ápolásának nem ismerete;
a fák nyesése, azután a korona szel-
lőzés, azon eljárás, melybe a népet gyar-
korlatilag is bevezetni feladatunk tartom;
az évszak előhaladtával azonban e műtét
gyakorlati előadását az őszi és tavaszi hó-
napokra kellvén elhalasztanom.

Mély tisztelettel maradván Nagyméltó-
ságodnak alázatos szolgálja Kecskeméten,
1870. május 14-én, Lukácsy Sándor“.

Eddig a hivatalos jelentés.

(Folytatása következik).

Kecskemét város közgyűlése

1870. Aug. 16.

(A régi városház termében. Kezd. d. e. 9³/₄ ór.)

Elnök: Nagy Lajos, polgármester; jegyzők:
Hornyik, Szalkay, Boódor, Erdélyi; kép-
viselők kevesen.

Most az egyszer nem annyira képviselőink
érdektelenségének, mint a földbirtokos osztály
mezei munkáltatására kedvezőtlen időjárásnak és
a szomszéd félegyházi országos vásárnak tulajdo-
nitjuk azon igen gyakran történni szokott helyze-
tet: hogy közgyűlésünk tagjainak határozatképes
számát ismét alig birtok kiállítani; valóban igen
sajnos állapot ez a miénk: midőn 175 képviselő s
mintegy 35 szavazatképes tisztviselő, és így az
időközben elhalt 10 képviselő leszámításával is 200
közgyűlési tag szép koszorújából, többnyire csak
alig lehet 40 embert összedobolni, mert a köz-
ügyek elintézésére leginkább hivatottak s legna-
gyobb mérvben érdeklettek sem igen jelennek meg,
vagy pedig annyira késnek, hogy a közgyűlés 8
óra helyett néha csak 10 óra után növi ki magát

hogy a hajdankorban a Rajna a Wallen és Zürichi
tavakon folyt keresztül (L. Berlepsch Schweizer Füh-
rer 186. l. — Zschokke „Die Schweiz in ihren
klassischen Stellen und Hauptorten.“ St. Gallen —
Zollikofer — 1860. l. 153).

A zaj, melyet okoz, esendes estén pár órányira
hallik, valamint hideg téli napokban már messziről
kivehető a felszálló vízfelhőről. Holdvilágnál szem-
lélve felséges látványt ad.

A Rajna zuhatagot élethíven lefesteni teljes le-
hetetlenség. A szem felismerheti benne azon vidéket,
hol a Rajna esést képez; de nem a szem szerepel
itt egyedül, hanem a fül, mely a különben nagy-
szerű esést iszonyúvá, félelmissé, rettenetessé teszi,
— ezt pedig a hideg eset nem képes megadni.

Mindnyájan elvultunk ragadtatva a természet
ezen nagyszerű játéka által. Sétáink után a Schloss-
Woert-ben telepedünk le, hol megpihenve társaságunk
egyik tagja az étteremben levő zongorán néhány ma-
gyar dalt játszva mulattatá kis társaságunkat. Este
felé beballagtunk a félóra távolságra eső Schaffha-
usenbe. Másnap reggel korán egy mérnök felügyelő
vezetése alatt — kihez Zürichből ajánló levelünk volt —
megnéztük a Rajna tulsó széléből a vízből kiemel-
kedő gépházat, melyben a 700 lóerejű vizgő van
elhelyezve, s a várossal átellenes partról vaskötelek
segélyével hozza mozgásba a Rajnán keresztül a
városban levő s a parton elvonuló minden féle gyar-
akat, malmokat. Megnéztük az óriási cserép mü-
gyárat, hol sárból a legpompásabb épületi ékítme-
nyeket, szobrokat kisebb nagyobb alakban gyártanak.

Schaffhausen hasonnevű kanton fővárosa
9000 lakossal; erkélyes és oromzatos házaival igen
festői látképet ad. Az egész város úgy tűnik fel az
idegen előtt, mint régi épületek kiállítása; csaknem
minden ház homlokzatán viseli az építési évszámot;

határozatképes számra. Ma is eképen voltunk, —
22 tárgynál többet nem is intézhettünk el, —
melyek közül néhány érdekesebbet megemlítünk.

A kormányhatóság által néhány új törvény
hiteles kiadványa megküldetvén, kihirdettetett:
ezek közt a köztörvényhatóságok rendezé-
séről szóló 1870.: XLII-ik törvény is. E törvény-
cikk 88-ik §-sa kiváltképen érdeklí városunkat,
a mennyiben itt megnevezve, annál fogva beczik-
kelyezve, első helyen áll azon magyarországi és
erdélyi 20 város között, melyek a királyi kivált-
ságlevél mellett fenálló régi szabad királyi váro-
sokon kívül, most e törvénycikk által önálló tör-
vényhatóságokká alakítottak. Harminczhat év előtt,
1834-ik évben folyamodott a város ez előnyös ál-
lapot megnyerhetéseért; Pestvármegyének makaes
ellenzése daczára 14 év alatt annyira haladt, hogy
1848. Febr. hónapban a biztosító királyi rendelet
kiadatott s a városnak Pestvármegyéből kikeblez-
tetésére kinevezett királyi biztos kiküldetett, —
de a márcziusi napok s utóbb az országos esá-
pások minden előmunkálatot beszüntettek. Az
1857-ik évi körút alkalmával Kecskemét mező-
városból várossá avanciroztatott, minek a ma-
gyar törvényben és gyakorlatban értelme nincs,
annál fogva 1861-ben a város csatlakozott Pestvár-
megyéhez; de az országos kormánysszék másképen
akarta, kieszközölté tehát 1862-ben egy királyi
udvari rendeletet, melynélfogva Kecskemét mind-
azon jogokkal és előnyökkel felruházott, melye-
ket törvény és törzényes gyakorlat szerint, az
országban létező valóságos szabad királyi városok
élveznek, azaz: tényleg szab. kir. várossá lett, de
jogilag az nem volt. Ily helyzetben állott 1867-ben,
midőn a koronás királyi felséghez folyamodott a
szabad királyi városi kiváltságlevél kiadatásaért;
minthogy azonban hét pusztaját is saját területéhez
csatoltatni s önálló törvényhatóságát azokra is kiter-
jesztetni kérte; ujjolag Pestvármegyével és az illető
ministeriumokkal megkezdett a tárgyalás, mult év-
ben már meg is érett annyira, hogy csak ő felsége
legmagash elhatározása alá volt fölterjesztendő, —
de a köztörvényhatóságok rendezéséről már ekkor
munkába vett törvényjavaslat más útát és alakot
jelölt ki, — minek eredménye az említett 88-ik §.
— Czélt értünk tehát — s elmondhatjuk: hogy
egy kis költség, de tömérdek jó igyekezet és
fáradozás füstbe ment, azaz: a mit elődeink és
mi 36 év alatt fogatosítani nem birtunk, meg-
hozta az idő, megadta a korszellem, — s most
már a nagy halmaz előiratot levéltárba dugtuk.
— Tantae molis erat romanam condere
gentem!!

A város által 1870-ik évben kimutatott tör-
vénykezési költségek 31,109 frt. 54 krban állapít-
tattak meg, melyből 8% levonásával ez évben
28,620 frt. 78 kr. térítették meg. Az első félévre
már kiadatott 13,160 ft. most utalványoztatott a
belügyministerium által 15,520 ft. 78 kr. — A
törvénykezési költséget 1866 óta téríti meg az
államkincstár a városoknak. Kecskemét a két első
évben 10—11 ezer forintjával kárpótoltatott,
utóbbi két év alatt 23—26 ezer forintot, most
28,620 ft. 78 krt. kap, mely igen szép összegnek
látszik ugyan; de ha tudjuk, hogy a vármegyéknek

a legrégebb sarkain tornyokkal ellátott épület, mely
figyelmemet leginkább magára vonta, 1626 évszámot
mutatta homlokzatán. A 8-ik vagy 9-ik században a
hajósok által kikötőül használtatott, hajósok telepe
volt (Schiffhausen innen Schaffhausen). Az 1052-ik
évben alapított „Mindenszentek“ nevet viselő zárda
körüliletelepedés által kezdett növekedni. A goth
izlésű Szt. János főtemplom, valamint a Münster,
régie épületek a 12-ik századból. A Münster elősar-
nokában a Waldkirch, Wildenberg, Stockar zu Neun-
forn, Peyer im Hof, Imthurn stb. „Edlen und not-
vesten“ családoknak igen érdekes siremlékeik vannak
a régi időből. A Münster tornyában a nagy harang
Schiller Gloeke című költeményének ismeretes
mottóját viseli: „Vivos voco, mortuos plango, fulgura
frango.“ *) Igen érdekes régiség Schaffhausenben a
Munoth. a város felett, szőlős kertektől körülvéve
egy magaslaton épült kerek erősség, 18 láb vas-
tagságú falakkal. 1564—1590-ig épült kétségkívül,
hogy a város polgárainak menhelyül szolgáljon a
háborús idők alatt. Legérdekesebb a kasamaták esar-
noka, óriási vastag oszlopaival. — Schaffhausen szü-
letéshelye a 18-ik században híres szobrásznak Trip-
pelnak s a nagy történésszéknek Müller Jánosnak (sz.
1752. Jan 3., † Kasselban 1809. Máj. 20), kinek
polgártársai a sétatérén mellszobrával ékesített em-
lékoszlopot emeltek, ezen felirással: „Nie war ich
von einer Partei, sondern für Wahrheit und Recht,
wo ich's erkannte.“ (Ha nekünk is ez volna jelsza-
vunk, jobban élvezhetné városunk a béke áldásait!)

*) A magyarban is ismeretes ezen mottó, s mint találós
mese él a nép között:

Az élőket hívogatom,
A holtakat elsíratom,
A felhőket megszakítom.

* * *

mind törvénykezési, mind közigazgatási költségei-
ket az utolsó fillérig az államkincstár viseli; a vá-
rosok ellenben közigazgatási költségeiket önmaguk
viselik, törvénykezési költségeik pedig csak rész-
ben térítették meg, — még is csak drága ki-
váltás ez az önálló törvényhatóság. Kecskemétnek
például 1870-ik évi törvénykezési költsége felhat
44,035 frt. 39⁷⁵/₁₀₀ kr-ra, ebből megtérítették
28,620 frt. 78 kr.: ez évi vesztesége tehát teszen
15,414 frt. 61⁷⁵/₁₀₀ krt.

A városi 16 lovas pandur fizetése havonként
öt forint pótlékkal javítottatott.

Az izraelita hitközség a polgári és vallási
egyenjóság alapján iskolai segélyezésért folyamo-
dott még 1868-ban, kérvén iskolái fentartásában
magát épen úgy a lélekszám arányában segélyez-
tetni, mint a többi vallásfelekezetet segélyezve van.
A tanügyi bizottság e kérelem tárgyát igazságos-
nak s a segélyezést méltányosnak véleményezvén,
teljesítendőnek ajánlotta. — Ennek folytán a kér-
vényző hitközség, nyilatkozatra szólítottatott fel:
vajjon felekezeti, vagy közös iskolára kíván segé-
lyezést? s válaszolta: hogy mint a többi egyház
felekezeti arányban élvezi a segélyt, szintazonké-
pen felekezeti iskoláit kéri segélyeztetni. — Rövid
vita után határozottá lett: hogy mivel az 1855-ben
tett alapítvány egészen felekezeti természetű, mert
nem a községi pénztárból származott, hanem ugyan-
azon felekezetek által és ugyanazon célra állítottatott
ki, melyek részre utalványoztatott s most már tel-
jesen kimerítve lévén, abból újabb javadalmas nem
adathatik. — Eddig rendén látjuk a dolgot, a meny-
ben semmi törvénynek, tehát az 1868.: XXXVIII. t.
cz. 25. §-nak sem lehet visszaható ereje; de jövőben,
midőn remény szerint népiskoláink nem a hitfe-
kezetek által, hanem az idézett törvény szerint
községileg fognak szerveztetni, — az izraelita hit-
község többé a községi javadalmas jótekonysá-
gából ki nem zárathatnak.

A tégláégető telepeken némelyek által a vá-
ros érdeke ellen elkövetett visszaélésekről a gaz-
dászati bizottság jelentése tárgyalatván, azok
megszüntetésére kívántató erélyes eljárás a kapi-
tányi hivatalra bizattatott.

Több magán kérvény s némely községi ügyek
elintézése után a közgyűlés d. u. 1 ¹/₄ órakór
véget ért.

Ama bizonyos cigány vajda.

Irgis, aug. 10. 1870.

Nemzetes serkesti uraság!

Ugyan kirem átussággal a nemzetes uramat,
ne szaklassa már ujan nagyun azt a nasságus
Kapitány urat azs ekrek miatt; hisen van annak
annyi ese, hogy i nassága nem sorúl jó tanácsirt
senki fiara. Hát human sedni a segín csigány a
pecsenyít, ha nem vuna azs a sok bides esatorna?
hát mibül ilne azs a segín misárus, ha minden
vásun-eselid jó mirtikkel kapná porcsioját a misár-
sikben? hát a segín csigány mibül ilne vüsigire,
ha birke-kolompot, eker-harangot, meg íles sava-
zatu rézs esengetyít nem kisithetne? Mert hát

— A városi könyvtárban őriztetnek e jeles férfiú
művei s köztük világtörténetének kézírata.

Ebéd után gözkoesíra ültünk s elhagytuk Schwei-
zot; egy jó óra mulva Singennél szállottunk ki, hogy
a várostól mintegy ³/₄ órányira levő Hohentwiel vár
nagyszerű omladékait, s a magasból a vidéket megte-
kintsük. Nagy fáradság után, s a tavaszi eső lanyha
permetezése között végre feljutottunk a síkról ma-
gányosan felemelkedő szikla 2213 láb magasan levő
csúcsára, s elértük a vár kapuját, melyet vezetőnk
kizárván, a vár téres udvarára jutottunk. Igen fel-
tűnt előttem az udvaron elszórva elhelyezett asztalok
és padok sokasága, mig nem vezetőnk megmagya-
rázta, hogy Vasárnaponként a város és környékbe-
liek felszoktak jönni a várudvarra mulatni. A vár-
udvar egyik oldalán egy gonddal tartott magas
négyesegű torony emelkedik, belől kényelmes ke-
ményfa lépcsővel s a lépcső karzatokkal ellátva, a
torony közepe tája táncsteremmé van alakítva, s
legfelől régi várak építészete szerint cikkezakkos
erkélyzettel; a közepén kerek márvány lap, mely
tájékozási tábla, s rajta a közeli és távoli neveztes
városok, hegyek, tavak iránya pontosan megjelölve;
a lap közepére erősíthető egy a toronyban minden-
kor kéznél levő hatalmas nagy táveső, melynek se-
gélyével tiszta idővel szépen kivető a Mont Blanc
és Monte Rosa. A kilátás igen élvezetdús az alatta
elterülő síkra, s a rajta elszórva levő helységekre,
a sötétzöld fenyvesek közt kanyargó völgyekbe; —
körülöttünk 5 egyenesen felnyuló hegyesúcson látha-
tók Hohenhöfen, Hohenstoffeln, Hohenkrähen stb.
várak regényes omladécai. Távobabb festői kilátás
nyílik a nagy kiterjedésű Bodentől mosolygó part-
jaira, s a láthatárt a tiroli és schweizi havasok ra-
gyogó csúcsai zárják el.

(Folytatása következik.)

